

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

ISSN 3083-6557 print

НАУКОВІ ПРАЦІ МАУП

Випуск 3 (50), 2025

Матеріали

*Всеукраїнської науково-практичної конференції
“Ризики продовольчої безпеки в умовах невизначеності:
аналітика, управління, прогнозування, фінансово-маркетингові
інструменти мінімізації”*

м. Київ, МАУП, 23 грудня 2025 р.

Київ
2025

Є. А. Степаненко, Г. О. Кузьменко <i>Механізми публічного адміністрування забезпечення продовольчої безпеки в умовах невизначеності</i>	104
Г. О. Кузьменко <i>Консалтинг як інструмент трансформації освітньої політики безпеки в умовах невизначеності</i>	107
А. А. Телендій <i>Інформаційно-аналітична підтримка органів публічної влади у мінімізації ризиків продовольчої безпеки в умовах невизначеності</i>	110
М. В. Шайдулін, А. А. Телендій <i>Адаптація європейських підходів до управління продовольчою безпекою в Україні в умовах невизначеності</i>	113
В. В. Чайка, Н. А. Сіцінський <i>Регуляторні механізми держави у стабілізації продовольчих ринків в умовах невизначеності</i>	116
О. М. Слоневський, Г. О. Кузьменко <i>Механізми міжсекторальної взаємодії у публічному управлінні продовольчою безпекою в умовах невизначеності</i>	119
С. В. Рудь, А. А. Телендій <i>Стратегічне планування у сфері продовольчої безпеки в умовах невизначеності</i>	122
О. О. Оліферук, Н. А. Сіцінський <i>Публічно-приватне партнерство як інструмент зниження продовольчих ризиків в умовах невизначеності</i>	126
О. В. Настенко, Г. О. Кузьменко <i>Система управління продовольчими ризиками в публічному адмініструванні: аналітичний та організаційний виміри в умовах невизначеності</i>	129
А. В. Ігнатенко, Н. А. Сіцінський <i>Ризик-орієнтований підхід у публічному управлінні продовольчими системами в умовах невизначеності</i>	132
О. О. Оліферук, Н. А. Сіцінський <i>Соціально-економічні ризики продовольчої безпеки та управлінські відповіді публічної влади в умовах невизначеності</i>	135
Є. В. Кравчук, Н. А. Сіцінський <i>Державна політика продовольчої безпеки: виклики та управлінські інструменти реагування в умовах невизначеності</i>	138
А. В. Ігнатенко, Н. А. Сіцінський <i>Ризики продовольчої безпеки як об'єкт управлінського аналізу в системі публічної влади в умовах невизначеності</i>	141

дозволить підвищити якість та своєчасність рішень, забезпечити стійкість продовольчої системи в умовах тривалої невизначеності та війни. Подальші дослідження мають фокусуватися на автоматизації аналітичних процесів та інтеграції з міжнародними стандартами.

Джерела

1. Аналітичне забезпечення продовольчої безпеки: ретроспективний аналіз. *Український журнал прикладної економіки*. 2023–2024. URL: <https://ujae.org.ua/analitichne-zabezpechennya-prodovolchoyi-bezpeky-retrospektyvnyj-analiz>
2. Ніконенко О. А. Методичні підходи до оцінки індикаторів продовольчої безпеки країни. *Інвестиції: практика та досвід*. 2022. № 9–10. С. 14–20.
3. Аналітичне дослідження стану продовольчої безпеки в Україні у контексті запровадження адресної допомоги... URL: http://www.auu.org.ua/media/publications/743/files/PolicyResearch_2018_12_17_10_21_51_429866.pdf
4. Павловська І. Концепція дослідження системи продовольчого забезпечення... *Вісник УДПУ*. 2023. № 1(23).
5. Державна стратегія продовольчої безпеки України (проект). *ResearchGate*. 2021–2025. URL: https://www.researchgate.net/publication/352907219_Derzavna_strategia_prodovolchoi_bezpeki_Ukraini
6. Закон України “Про основи національної безпеки України” від 19.06.2003 № 964-IV (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/964-15>
7. Продовольча безпека України: світові тенденції та можливості агропродовольчого комплексу: монографія. Київ: НУБіП, 2022. 320 с. URL: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u317/2022_monografiya_prodovolcha_bezpeka.pdf

Є. А. СТЕПАНЕНКО

здобувач другого (магістерського) рівня освіти, ННІУЕБ

Г. О. КУЗЬМЕНКО

PhD, доцент ННІУЕБ

МЕХАНІЗМИ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

Продовольча безпека є ключовим елементом національної безпеки держави, особливо в умовах невизначеності, таких як воєнні конфлікти, економічні кризи чи глобальні виклики на кшталт пандемій. В Україні, де триває повномасштабне вторгнення Росії, забезпечення продовольчої безпеки набуває критичного значення. Під механізмами публічного адміністрування розуміється система організованих дій державних інституцій, спрямованих

на гарантування доступності, якості та стабільності харчових ресурсів [1]. Актуальність теми зумовлена ризиками, такими як руйнування інфраструктури, мінування земель, зниження виробництва та логістичні проблеми, що призводять до падіння ВВП на 30 % у 2022 році та зростання безробіття до 28 %.

Публічне адміністрування продовольчої безпеки базується на атрибутивно-реляційній концепції, яка передбачає перехід від реактивного управління кризами до превентивних стратегій. Основні компоненти включають моніторинг індикаторів (витрати на харчування, доходи населення, ВВП на душу населення, програми харчової безпеки та земельні ресурси), інституційну структуру та обробку даних для автоматизації процесів [2]. У класифікації країн за рівнем продовольчої безпеки Україна посідає середній рівень (63 бали), що вказує на нерівномірність забезпечення та вразливість до зовнішніх факторів. Інституційний механізм охоплює суб'єктів публічної влади: Президента, Кабінет Міністрів, міністерства (зокрема, Міністерство аграрної політики та продовольства), центральні органи виконавчої влади (Державне агентство рибного господарства, Державне агентство лісових ресурсів, Державна служба з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів), місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування та делеговані приватні суб'єкти. Ці суб'єкти координують політику на міжнародному, національному та муніципальному рівнях [3].

Нормативно-правова база включає Закон України “Про державну підтримку сільського господарства” (№ 1877-IV від 2004 р.), Постанову Кабінету Міністрів № 124-2021-п (2021 р.), проекти стратегії продовольчої безпеки до 2030 р. та укази Президента (№ 681/2023 про стан продовольчої безпеки, № 41/2022 про трансформацію харчових систем). Однак, існують недоліки: відсутність чіткого регулювання компетенцій суб'єктів, що ускладнює реагування на невизначеність.

На місцевому рівні механізм забезпечення продовольчої безпеки є системою організаційно-економічних, нормативно-правових, інформаційних та фінансових заходів для запобігання загрозам. Ключові елементи: об'єктивний моніторинг економіки та суспільства для виявлення загроз; виявлення та запобігання ризикам; створення правової бази для безпеки аграрного сектору; кредитування та підтримка національних виробників; захист здоров'я споживачів; балансоване забезпечення продуктами для різних груп населення.

Компоненти механізму [4]:

- **Нормативно-правовий:** Введення екологічних норм для стимулювання виробництва, визначення принципів місцевої політики.

- **Організаційно-економічний:** Затвердження середньострокових програм продовольчої безпеки в територіальних громадах, оцінка ризиків, інвентаризація ресурсів, плани дій, залучення домогосподарств та внутрішньо переміщених осіб (ВПО). Напрями: аудит активів громад, залучення комунальних підприємств до посівів, координація польових робіт, будівництво підприємств для вирощування та переробки, придбання обладнання, вироб-

ництво органічних добрив, постачання до мереж, допомога домогосподарствам у насінні та паливі, створення фермерських ринків, розвиток органічного землеробства, міжмуніципальна співпраця.

- **Інформаційний:** Кампанії з підвищення обізнаності про харчову безпеку, консультації щодо переробки та продажу продуктів, формування культури виробництва та споживання.

- **Фінансовий:** Допомога виробникам, податкові пільги на місцеві податки для аграріїв.

Суб'єкти: органи місцевого самоврядування, виробники, експортери, імпортери, асоціації споживачів, МСП, громадські організації.

В умовах воєнного стану проблеми включають зниження виробництва, інвестиційні труднощі через ризики, енергетичний терор, логістичні збої, дисбаланс фінансів, падіння реальних зарплат на 17 %, руйнування інфраструктури, відтік бізнесу та населення. Типові виклики: недостатня кількість та якість базових продуктів, низька обізнаність населення щодо самозабезпечення, невикористання земель, відсутність обладнання для переробки.

Пропозиції щодо посилення [5]: Прийняти спеціальний Закон “Про продовольчу безпеку України” для регулювання компетенцій суб'єктів. Створити розгалужену систему суб'єктів для ефективного адміністрування. Порівняльний аналіз з ЄС (Німеччина, Австрія, Швейцарія, Франція) показує необхідність системних, координованих механізмів для криз. На місцевому рівні: розробити програми продовольчої безпеки, оцінити ризики, шукати локальний потенціал, впроваджувати плани забезпечення харчуванням, проводити інформаційні кампанії. Використовувати бюджети об'єднаних територіальних громад як інструмент фінансової безпеки.

Механізми публічного адміністрування забезпечення продовольчої безпеки в умовах невизначеності вимагають комплексного підходу, орієнтованого на превенцію ризиків. В Україні необхідна реформа інституційного механізму через законодавчі зміни, посилення координації суб'єктів та адаптацію до воєнних реалій. Реалізація запропонованих заходів дозволить мінімізувати загрози та забезпечити стабільність харчового постачання. Подальші дослідження мають фокусуватися на автоматизації процесів та інтеграції з міжнародними стандартами.

Джерела

1. Кузьмічов О. Інституційний механізм публічного адміністрування у сфері забезпечення продовольчої безпеки в Україні: проблеми та шляхи їх розв'язання. *Адміністративне право і процес*. 2023. № 4(35). С. 5–18.
2. Дідик Н. Механізми забезпечення продовольчої безпеки на місцевому рівні. *Вісник Херсонського нац. технічного ун-ту*. 2024. № 1(84). С. 22–28.
3. Melnyk R. Public administration of food security: conceptual basis and rational approaches. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*. 2023. Vol. 9. No. 1.
4. Шебаніна О. Формування і ефективний розвиток продовольчого підкомплексу АПК. Київ: ННЦ ІАЕ, 2007. 368 с.

5. Закон України “Про державну підтримку сільського господарства України” від 24.06.2004 № 1877-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15>.

Г. О. КУЗЬМЕНКО

PhD, доцент ННІУЕБ

КОНСАЛТИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ ПОЛІТИКИ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

Консалтинг у сфері освітньої політики безпеки є спеціалізованою формою експертно-аналітичної та організаційно-консультативної підтримки, яка дозволяє державним органам, закладам освіти та іншим суб'єктам системи національної безпеки системно переосмислювати, перебудовувати та модернізувати підготовку фахівців і населення до викликів сучасної безпеки — військової, інформаційної, кібер-, економічної, продовольчої, екологічної тощо. В Україні, де освітня політика безпеки переживає глибоку трансформацію через повномасштабну війну, європейську інтеграцію, зміну поколінь та необхідність переходу від радянської/пострадянської парадигми до сучасної комплексної та адаптивної моделі, зовнішній та внутрішній консалтинг стає одним з найефективніших інструментів прискореного реформування [1].

Актуальність теми посилюється потребою виконання рекомендацій ЄС у рамках переговорного треку “Освіта та молодь”, Стратегії національної безпеки України та Концепції реформування системи підготовки фахівців з питань безпеки і оборони. Метою даних тез є розкрити консалтинг як інструмент трансформації, його основні форми, ключові напрями застосування в Україні та умови підвищення ефективності в умовах невизначеності.

Консалтинг у цій сфері базується на принципах [2]:

- системності — охоплення всіх рівнів від стратегії держави до конкретного навчального заняття;
- контекстуальної адаптивності — врахування воєнного стану, обмежених ресурсів, травматичного досвіду суспільства;
- доказовості та результативності — орієнтація на вимірювані зміни компетентностей, стандартів, інституційної спроможності;
- партнерства — поєднання зовнішньої експертизи з внутрішніми знаннями та досвідом;
- етичності та безпеки — робота з чутливою інформацією та психологічно травмованими групами.

Основні нормативні орієнтири [3]:

- Стратегія національної безпеки України (2020 зі змінами);